

9. SINIF DIN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ DERSİ

1. DÖNEM 1. ORTAK YAZILI SINAV PROVASI · PUANLAMA ANAHTARI

Senaryo 2 · Kitapçık A · Sezgi Empati Educational Assessments · www.sanalsinav.com

1. DKAB.9.1.1 · İnsanın yaratılışını ve özelliklerini ayetlerden hareketle müşahede edebilme · kolay

10 puan

Madde	Ölçüt	Puan
a)	Ayetlerden birinci bilgiyi çıkarır (ör. insan en güzel biçimde yaratılmıştır).	3
a)	Ayetlerden ikinci bilgiyi çıkarır (ör. insanın yaratılışı çamurdan/topraktan başlamıştır; Allah yarattığı her şeyi güzel yapmıştır).	3
b)	Bedensel bir özellik ile açıklar (ör. dik yürüme, elin becerisi, organların uyumu).	2
b)	Zihinsel bir özellik ile açıklar (ör. akıl, düşünme, konuşma, öğrenme yeteneği).	2

a) Örnek cevap: İnsan en güzel biçimde yaratılmıştır. İnsanın yaratılışı çamurdan (topraktan) başlamıştır.

b) Örnek cevap: Bedensel olarak insan dik yürür ve eli sayesinde ince işler yapabilir. Zihinsel olarak düşünebilir, konuşabilir, öğrendiklerini başkalarına aktarabilir. Bu özellikler insanın en güzel biçimde yaratıldığını gösterir.

Sık hatalar: Ayetleri aynen aktarıp bilgi çıkarmamak; Yalnız bedensel ya da yalnız zihinsel özellik yazmak

2. DKAB.9.1.1 · İnsanın yaratılışını ve özelliklerini ayetlerden hareketle müşahede edebilme · orta

15 puan

Madde	Ölçüt	Puan
a)	İnsanın yeryüzünde halife olarak yaratıldığını belirtir.	4
a)	Halifeliğin yeryüzünü, canlıları ve doğayı koruma, adaletle yönetme gibi bir sorumluluk yüklediğini açıklar.	4
b)	Meleklerin sorusunun insanın kötülük yapabilme (bozgunculuk, kan dökme) yönüne dikkat çektiğini belirtir.	4
b)	Bunun insanın iradesi olduğunu, iyiliği de kötülüğü de seçebildiğini gösterdiğini yorumlar.	3

a) Örnek cevap: İnsan yeryüzünde halife olarak yaratılmıştır. Bu konum, insana yeryüzünü imar etme, doğayı ve canlıları koruma, adaletle davranma sorumluluğu yükler. Örneğin suyu israf etmemek ve çevreyi kirletmemek bu sorumluluğun gereğidir.

b) Örnek cevap: Meleklerin sorusu, insanın bozgunculuk yapıp kan dökebilecek bir yönü olduğuna dikkat çeker. Bu da insanın iradesi olduğunu, iyiliği de kötülüğü de seçebildiğini gösterir.

Sık hatalar: Halifeliği yalnızca "yönetici olmak" diye açıklayıp sorumluluk boyutunu atlamak; Meleklerin sorusunu Allah'a itiraz olarak yorumlamak

3. DKAB.9.1.2 · İnsanın doğruyu arayan bir varlık olarak bilgiye ulaşma yolları hakkında eleştirel düşünebilme · zor

20 puan

Madde	Ölçüt	Puan
a)	Kalemin suda kırık görünmesinden duyuların yanılabildiğini belirtir.	4
a)	Bu yanılgının akılla (ya da başka bir duyuyla, ör. dokunarak) düzeltilindiğini belirterek yalnız göze güvenmenin yeterli olmadığı sonucuna ulaşır.	4
b)	Ayete dayanarak insana verilen bilginin sınırlı olduğunu, bazı konuların duyu ve aklın ötesinde kaldığını belirtir.	4
b)	Duyuların veri sağladığını, aklın bu verileri değerlendirdiğini açıklar.	4
b)	Vahyin, duyular ve aklın ulaşamadığı konularda bilgi vererek ikisini tamamladığını açıklar.	4

a) Örnek cevap: Kalem aslında düzdür ama suyun içinde kırık görünür. Demek ki gözümüz bizi yanıltabilir. Kalemi sudan çıkarıp bakınca ya da elimizle dokununca, aklımızla da ışığın sudan geçerken kırıldığını düşününce yanılgıyı fark ederiz. Bu yüzden yalnız göze güvenmek yeterli değildir.

b) Örnek cevap: Ayete göre insana pek az ilim verilmiştir; ruh gibi bazı konular duyu ve aklın ötesindedir. Duyular dış dünyadan veri toplar, akıl bu verileri karşılaştırıp doğruyu yanlıştan ayırır. Vahiy ise duyular ve aklın tek başına ulaşamadığı konularda bilgi verir. Böylece üçü birbirini tamamlar.

Sık hatalar: Duyuları tamamen güvenilirmez saymak; Vahiy akıl ve duyulara karşıt bir kaynak gibi sunmak

4. DKAB.9.1.3 · Allah (c; c) ile iletişimin ibadet ve dua ile sağlandığını yansıtabilme · kolay

10 puan

Madde	Ölçüt	Puan
a)	Ayetlerden doğru bir bilgi çıkarır (ör. Allah kullarına çok yakındır).	4
a)	Ayetlerden ikinci doğru bilgiyi çıkarır (ör. Allah dua edenin duasına cevap verir; Allah kullarının kendisine dua etmesini ister).	3
b)	Duada kişinin dileklerini, şükürünü ya da pişmanlığını aracısız olarak Allah'a ilettiğini somut bir örnekle açıklar.	3

a) Örnek cevap: Allah kullarına çok yakındır. Dua edenin duasına cevap verir.

b) Örnek cevap: Sınavdan önce kaygılandığımda Allah'a içimden dua ederim, hissettiklerimi O'na anlatırım. Bu, araya kimse girmeden Allah ile konuşmak gibidir; dua ettikten sonra kendimi daha huzurlu hissederim.

Sık hatalar: Ayetleri aynen aktarmak; Örneği iletişim boyutuyla ilişkilendirmemek

5. DKAB.9.1.3 · Allah (c; c) ile iletişimin ibadet ve dua ile sağlandığını yansıtabilme · orta

15 puan

Madde	Ölçüt	Puan
a)	Namaz ve orucu bedenle yapılan ibadetlere yerleştirir.	4
a)	Zekât, sadaka ve kurbanı malla yapılan ibadetlere, haccı hem bedenle hem malla yapılan ibadetlere yerleştirir (kurbanı "hem bedenle hem malla" grubuna koyan da kabul edilir; yerleştirmelerden biri yanlışsa ölçüt puanının yarısı).	4
b)	Seçtiği gruptaki ibadetlerin kişiye kazandırdığı bir yönü (Allah'ı anma, şükür, teslimiyet, malın Allah'ın emaneti olduğunu hatırlama) belirtir.	4
b)	Bu yönü Allah ile bağın güçlenmesiyle ilişkilendirerek açıklar.	3

a) Örnek cevap: Bedenle: namaz, oruç. Malla: zekât, sadaka, kurban. Hem bedenle hem malla: hac.

b) Örnek cevap: Malla yapılan ibadetler, kişiye malın asıl sahibinin Allah olduğunu hatırlatır. Zekât ve sadaka veren kişi, Allah'ın verdiği nimetlere şükreder ve O'nun rızasını gözetir. Böylece Allah ile bağı, şükür ve teslimiyetle güçlenir.

Sık hatalar: Kurbanı bedenle yapılan ibadet saymak; Grubu seçip Allah ile bağ yönünü açıklamamak

6. DKAB.9.1.4 · Rum suresinin 17–27. ayetlerinin mesajlarını anlamada temel kaynakları kullanabilme · orta

15 puan

Madde	Ölçüt	Puan
a)	Kaynakların işleviyle tutarlı bir sıra önerir (ör. önce mealinden ayetin anlamını okumak).	4
a)	Önerisinde tefsire ve/veya Kur'an kavramları sözlüğüne ("sevgi", "merhamet", "huzur" kavramları için) yer verir.	4
a)	Önerdiği sırayı her kaynağın sağladığı bilgiyle gerekçelendirir.	4
b)	Eşler arasındaki sevgi, merhamet ve huzuru aile hayatından somut bir örnekle açıklar.	3

a) Örnek cevap: Önce Kur'an-ı Kerim mealinden ayetin Türkçe anlamını okumalı; çünkü meal ayetin ne dediğini verir. Sonra "sevgi" ve "merhamet" kavramlarının anlamlarını Kur'an kavramları sözlüğünden bakmalı. En son tefsire başvurarak ayetin ayrıntılı açıklamasını ve diğer ayetlerle ilişkisini öğrenmelidir.

b) Örnek cevap: Bir anne ile baba, biri hastalandığında diğeri ona bakar, işleri paylaşır, birbirine şefkatle davranır. Ayette sözü edilen sevgi ve merhamet aile içindeki bu huzuru sağlar.

Sık hatalar: Kaynakları sıralayıp her birinin neden seçildiğini açıklamamak; Hadis kaynaklarını ayetin anlamını vermek için ilk başvuru kaynağı göstermek

7. DKAB.9.2.1 · İmanın mahiyetini müşahade edebilme · zor

15 puan

Madde	Ölçüt	Puan
a)	Hilal'in imanının araştırmadan, aileden görerek benimsenen taklidî iman olduğunu belirtir.	3
a)	Tahkikî imanın bilerek, araştırıp düşünerek ulaşılan iman olduğunu belirterek ikisini karşılaştırır.	3
b)	Ayetlerdeki "göklerin ve yerin yaratılışı üzerinde düşünürler" ifadesine dayanarak Kur'an'ın düşünmeye çağırdığını belirtir.	3
b)	Düşünerek ve araştırarak güçlenen imanın şüphelere karşı daha sağlam olduğunu açıklar.	3
b)	Ailenin rolünü küçümsemeden, taklidî imanın tahkikî imana dönüştürülmesi gerektiği sonucuna ulaşır.	3

a) Örnek cevap: Hilal'in imanı taklidî imandır; çünkü araştırmadan, ailesinde gördüğü için inanmaktadır. Tahkikî iman ise kişinin bilerek, araştırıp düşünerek ulaştığı imandır. Taklidî iman değerlidir ama tahkikî iman daha sağlam ve bilinçlidir.

b) Örnek cevap: Ayetlerde akıl sahiplerinin göklerin ve yerin yaratılışı üzerinde düşündüğü bildirilir; Kur'an insanı düşünmeye çağırır. Düşünerek ve araştırarak güçlenen iman, karşılaşılan şüphe ve sorulara karşı daha sağlam olur. Bu yüzden Hilal, ailesinden öğrendiği imanı araştırarak ve düşünerek tahkikî imana dönüştürmelidir.

Sık hatalar: Taklidî imanı tamamen değersiz göstermek; Ayetlerdeki düşünme çağrısını değerlendirmeye bağlamamak